הזהב פרק רביעי בבא מציעא נו.

מסורת הש"ס

א) דמאי פ"ה [מ"ג], כ) יבמות פט: קדושין מו: נ"ב פד: קמג. תמורה ה., ג) דמאי פ"ה [מ"ד], ד) [תמורה ס. לקמן מז.], ה) [טטושת מב:], ו) [עי' תוס' לקמן נז:], ז) [מכר בפנהד' קיג:], ח) [ופי' היטב תוס' קדושין מו: ד"ה אם אינו].

תורה אור השלם

1 ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו: במדבר יח לב
2 לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך: דברים יב יז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מפני וכו' ולא אמרו. נ"ב ע' גפי' הר"ש נפ"ב דמעשר שני מצנה ו דלמה טעם זה נעוב טעם ומכת טעם אחר על זה שאינו נוטל היפה כו' ע"ש:

מוסף רש"י

ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו. הא אם לא תרימו מן המוכחר תשאו חטא (יבמות פט:) בהרימכם את חלבו לא תשאו חטא הא אם תרימו את הרפה שני תשאו חטא (קדושין מו:) שלא עשית מצוה מן המוכחר (רש"ש ב"ב קמג.) שהתרומה תקדש כמו שהיא רע ואין תקנה להחליפה ולא לחזור ולתרום (שם פד:). אם אינו קדוש נשיאות חטא למה. הא לא עבד ולא מידי ויחזור ויתרום מן היפה (שם ושם). אלו דברים שאין להם אונאה. אפילו קטן כיוצר מדמיהן (ב"ק יד:). ונושא שכר אינו משלם. נגינה ומלאכה המיוחה בו ליחייב דמיהם אם נגנ ינגנ מעמו (שבועות מג.).

עין משפט נר מצוה

קמח א מי' פ"ד מהל' מעשר שני הל' ז סמג עשין קלו:
קמט ב מי' פ"ח מהל' מעשר הלכה כ:
קנ ג מי' פ"ד מהל' מעשר הלכה ה ופ"ו מהל' כלאים הל' ח:
קנא ד מי' פ"ה מהל' תרומות הל' ג (טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף נג):
קנב ה מי' פ"ד מהל' מעשר הלכה ו:
קנג ו מי' פ"ג מהל' מכירה הל' ח סמג לאוין קפ טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף כט:
קנד ז מי' פ"ב מהל' גניבה הל' ח והל' כ טוש"ע ח"מ סי' שז סמג עשין עח:
קנה ח מי' פ"ב מהל' שכירות הלכה ח סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' קו סעיף לט וסעיף מ וסי' לה סעיף ח וסי' שא סעיף ח:

מפני שאמרו [א]מחללין אותו כסף על נחשת מדוחק לא שיקיים כן אלא שחוזר ומחללן על הכסף קתני מיהת מחללין מדוחק מדוחק אין שלא מדוחק לא אמר רב יוסף אע"פ שמיקל רבי מאיר בפדיונו מחמיר הוא באכילתו דתניא לא התירו למכור דמאי אלא לסיטון בלבד ובעל הבית בין כך ובין כך צריך לעשר דברי ר' מאיר וחכ"א [ב]אחד הסיטון ואחד בעל הבית מוכר ושולח לחבירו ונותן לו במתנה ואינו חושש מתיב רבינא [ג]הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה ואפי' מדפוסים הרבה דברי ר"מ בשלמא מן הצוננת על החמה כדרבי אילעאי [ד]דא"ר אילעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [ה]ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדש נשיאת חטא למה [ו]מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה אלא אפי' מדפוסים הרבה ליחוש דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אמר אביי ר' אלעזר שפיר קא קשיא ליה ושמואל לא שפיר קא משני ליה דקשיא ליה לר' אלעזר מיתה דבידי שמים ומשני ליה שמואל מיתת ב"ד דלמא שאני מיתת ב"ד דחמירא ורב ששת לא שפיר קא מותיב ליה דקאמרי אינהו מיתה ומותיב רב ששת לאו דכתיב [ז]לא תוכל לאכול בשעריך ולמאי דמותיב רב ששת רב יוסף שפיר קא משני ליה אלא רבינא עד דמותיב מנחתום לסייע ליה מפלטר דתנן [ח]הלוקח מן הפלטר מעשר מן כל דפוס ודפוס דברי ר"מ אלא מאי אית לך למימר פלטר מתרי תלתא גברא זבין נחתום נמי מחד גברא הוא זבין רבא אמר שמואל שפיר קא משני ליה שם מיתה בעולם: **מתני'** [ט]אלו דברים שאין להם אונאה [י]העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות [יא]אין להן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה [יב]חשומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם [יג]רבי שמעון אומר קדשים

מפני שאמרו. כלומר לפיכך הזקיקוהו לכל אלה לחללו מחילה במעות וחוזר וממלל המעות ולא אמרו (א) שיטול היפה שבהן ויאמר אם זו של מעשר הרי טוב ואם זו של חולין הרי של מעשר מחוללת על זו מפני שאמרו מחללין כסף על נחושת מדוחק אבל כסף על כסף לאו דרך חילול הוא ואפ' מדוחק נמי לא וכיון דאף כסף על נחושת לא התירו אלא בדוחק הלכך לא שיקיים כן שבזיון מעשר הוא ועוד שהפרוטות ממלידות: **קתני מיהת.** גבי מעשר ודאי מדוחק אין שלא מדוחק לא וכיון דאמר כסף על נחושת מדוחק אין שלא מדוחק לא ובגי דמאי תנא ממלגין אלמא לרבי מאיר לא עשו בו חיזוק: **מחמיר הוא באכילתו.** של מעשר שני של דמאי ומתני' באכילה קאי: **לא התירו למכור דמאי.** לא התירו לחבר הלוקח דמאי שימכרנו לאחרים עד שיעשר: **אלא לסיטון בלבד.** סיטון חבר לא הצריכוהו לעשר אלא מוכרו כשהוא דמאי והלוקחו ממנו יפרישו מעשרותיו שהכל יודעין שהסיטון מכמה עמי הארץ לוקח שהסיטון מן המשפיעין למכור במדה גסה הוא דרכו לקנות פירות מרובין ומוכרן לחנווים: **ובעל הבית.** הלוקח מעם הארץ: **כין כך וכין כך.** כין שבא לחזור ולמכור במדה גסה לחנווים כסיטון כין שבא לחזור ולמכור במדה דקה כחנווים נחנות פרוטה פרוטה צריך לעשר קודם שימכור לפי שהלוקח ממנו סבור שהן מפירות ארלו וכיון שהוא חבר מחזיקין אותו בחזקת שעשר ואין מפרישין: **וחכמים אומרים אחד סיטון ואחד בעל הבית.** שבא למכור במדה גסה כדרך המשפיעין וכדרך הסיטונות מוכר ושולח לחבירו שחזקת כל המוכרים ונותנין במדה גסה בחזקת שלא עישרו דמאי הם והלוקח מהם מעשר ואוכל. ומסקת דמאי (פ"ב מ"ה) מפרש אחו מדה גסה ביבש שלשה קנין בלח שוה דינר: **מן הנחתום.** עם הארץ: **מעשר.** דמאי מן החמה כו'. ואפילו מן דפוסין הרבה אין הכרכות דומות זו לזו וי"ל שנחתום הזה לקח ככרות של דפוס זה מאיש אחד וכרכות של דפוס זה מאיש אחר ועמי הארץ יש מהם שמעשרין ויש מהן שאין מעשרין ושמא זה לא עישר וחה עישר והמפרש מזה על זה מפרש מן החיוב על הפטור ואין שם מעשר חל עליו ונתן טבל לכהן או מן הפטור על החיוב ואין שם מעשר חל עליו ונמצא שאין שבנגדו מתוקן לא חייביו בדמאי להכי ותלינן למימר מחד גברא זבין. ואי עשו חיזוק כשל תורה בשלמא מן הצוננת על החמה אע"פ שהחמה יפה מן הצוננת לא חייביו כדרבי אילעאי: **אלא מן דפוסים הרבה ניחוש דלמא מפרש מן הפטור כו':** **קשיא** לא גרסינן דאביי תרוצי קא מתרץ: **אמר אביי ר' אלעזר.** דקשיא ליה וכי עשו חיזוק כו' שפיר קשיא ליה: **ושמואל.** דשני הא מני ר"מ היא ואיתי דאיה מן המכיא גט: **לא שפיר שני ליה.** כדמפרש ואזיל: **דקשיא ליה לרבי אלעזר.** וכי עשו חיזוק בתרומת מעשר של דמאי שהיא קנה שאפילו תרומה ודאית אינה אלא במיתה בידי שמים זר האוכלה: **ומשני ליה שמואל.** שעשו חיזוק לדבריהם בחשת חיים שאיסור תורה שבה מיתה בידי אדם והיא חמורה: **ורב ששת.** דאותביה לשמואל מחילול אלא עשו בו חיזוק כחילול של דמאי: **לאו שפיר אותביה.** דהא חילול כי לא עביד ליה שפיר לאו בעלמא הוא דלא תוכל לאכול וגו': **ולמאי דאותיב רב ששת רב יוסף שפיר שני ליה.** דאע"פ שמיקל ר"מ בפדיונו כו': **פלטר.** הוא לענין ככרות כסיטון לענין תבואה לוקח ככרות הרבה ומוכר לחנווים ולנחתומים: **מעשר מכל דפוס ודפוס.** אלמא חייש דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור: **אלא מאי איש לך למימר.** מאי שבא דחייש על הפלטר משום דמתרי תלתא זבין: **נחתום נמי.** דלא חייש ליה ר"מ לא תקשי לך דקסבר נחתום מתון שאינו לוקח הרבה כיחד אחד גברא זבין ויש לדם אחד עושה ככרות בדפוסין חלוקין: **מתני' אלו דברים שאין להם אונאה.** המוכר שטרות לגבות חוב שבתוכו ויטלנו לעצמו: **והקדשות.** גזבר המוכר הקדש או המוכר עולתו שנפל בו מום: **ואין תשלומי ארבעה וחמשה.** אם טבח או מכר. ומשום הקדשות אצטריך למיתניה דאילו עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר דאילו תשלומי ארבעה וחמשה איכה מיהנת אלא בשור ושה בלבד: **אינו נשבע.** שלא פשע שלא הזקיקתו תורה לישבע עליהן: **אינו משלם.** אם נגנבו ממנו:

(כ"ב דף פח. ושם) אמרינן הלוקח ירק מן השוק כו' גמר בלבו לקנות קנה ונתחייב במעשר ואי אפשר להחזירו אלא ע"כ יעשר אלמא אין מוכרין דמאי לעם הארץ וי"ל דהכא איירי למכור לחבר ותו י"ל כמו שהתירו להאכיל לעניים ולאכסנאים דמאי כך התירו למכור לסיטון ולבעל הבית כשמוכרה במדה גסה:

הלוקח מן הנחתום. הכי איתא מתני' דדמאי פ"ה הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה ואפי' מדפוסים הרבה דברי ר"מ רבי יהודה אומר שאני אומר חטים של אמש היו משל אחד ושל היום משל אחר הלוקח מן הפלטר מעשר מן כל דפוס ודפוס דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מאחד על הכל והשתא קשה מאי קאמר בשלמא מן הצוננת כו' אלא מדפוסים הרבה אמאי אדרבה מן הצוננת על החמה קשה טפי דמיקל מרבי יהודה דרבי יהודה אומר אבל אדפוסים הרבה לא פליג כדקתני שאני אומר חטים של אמש היו משל אחר משמע דלא פליג אלא אצוננת ועוד דאפילו בפלטר דאסר ר' מאיר שרי ר' יהודה מאחד על הכל כ"ש בנחתום וי"ל דה"פ דמתניתין הלוקח מן הנחתום מעשר מן החמה על הצוננת אפילו הן החמה והצוננת מדפוסים הרבה דברי ר"מ ר' יהודה אומר בצוננת על החמה היכא שהם מדפוסים הרבה שאני אומר של אמש דהיינו הצונן משל אחר כיון דאיכא נמי דפוס משונה משל היום והשתא פריך שפיר בשלמא צונן ומחמה מדפוס אחד כדרבי אילעאי דשרי בדיעבד בודאי ולכך בדמאי מעשר אף לכתחילה אלא כשהחמה וצוננת בדפוסים הרבה אמאי שרי הלא רבי יהודה אומר שם אלמא רבי מאיר מיקל טפי מרבנן ורבינא ידע שפיר דאסר ר"מ בפלטר משום דמתרי ותלת זבין אלא דמ"מ פריך מכח דמיקל ר' מאיר מרבנן ואביי משני דלאו בקונא וחומרא תלי טעמא דר"מ אלא בגרגילות ומנהג דנחתום אחד גברא זבין ולוקח פעמים ג' מיני תבואות והכל דאחד ועושה אותם בשני דפוסין כדי לידע איזו מתבואה רעה ואיזו מטובה ורבי יהודה סבר כיון שהיא חמה וצוננת וגם הדפוסים משונים מוכח מילתא דמשני בני אדם לקח אבל בשינוי של דפוסים לאחר אפי' בפלטר לא חייש רבי יהודה: **נשיאות** חטא למה. ואם תאמר דלמא נשיאות חטא משום דאוכלו בלא הפרשה אחרת וי"ל דמשמע קרא דאהפרשה גרידא הוי נשיאות חטא[מ]:

יאלו

אלא מן דפוסים הרבה ניחוש דלמא מפרש מן הפטור כו': **קשיא** לא גרסינן דאביי תרוצי קא מתרץ: **אמר אביי ר' אלעזר.** דקשיא ליה וכי עשו חיזוק כו' שפיר קשיא ליה: **ושמואל.** דשני הא מני ר"מ היא ואיתי דאיה מן המכיא גט: **לא שפיר שני ליה.** כדמפרש ואזיל: **דקשיא ליה לרבי אלעזר.** וכי עשו חיזוק בתרומת מעשר של דמאי שהיא קנה שאפילו תרומה ודאית אינה אלא במיתה בידי שמים זר האוכלה: **ומשני ליה שמואל.** שעשו חיזוק לדבריהם בחשת חיים שאיסור תורה שבה מיתה בידי אדם והיא חמורה: **ורב ששת.** דאותביה לשמואל מחילול אלא עשו בו חיזוק כחילול של דמאי: **לאו שפיר אותביה.** דהא חילול כי לא עביד ליה שפיר לאו בעלמא הוא דלא תוכל לאכול וגו': **ולמאי דאותיב רב ששת רב יוסף שפיר שני ליה.** דאע"פ שמיקל ר"מ בפדיונו כו': **פלטר.** הוא לענין ככרות כסיטון לענין תבואה לוקח ככרות הרבה ומוכר לחנווים ולנחתומים: **מעשר מכל דפוס ודפוס.** אלמא חייש דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור: **אלא מאי איש לך למימר.** מאי שבא דחייש על הפלטר משום דמתרי תלתא זבין: **נחתום נמי.** דלא חייש ליה ר"מ לא תקשי לך דקסבר נחתום מתון שאינו לוקח הרבה כיחד אחד גברא זבין ויש לדם אחד עושה ככרות בדפוסין חלוקין: **מתני' אלו דברים שאין להם אונאה.** המוכר שטרות לגבות חוב שבתוכו ויטלנו לעצמו: **והקדשות.** גזבר המוכר הקדש או המוכר עולתו שנפל בו מום: **ואין תשלומי ארבעה וחמשה.** אם טבח או מכר. ומשום הקדשות אצטריך למיתניה דאילו עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר דאילו תשלומי ארבעה וחמשה איכה מיהנת אלא בשור ושה בלבד: **אינו נשבע.** שלא פשע שלא הזקיקתו תורה לישבע עליהן: **אינו משלם.** אם נגנבו ממנו:

קדשים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com